

re→set

Peníze pro budoucnost:

**cesty k etickému financování
v České republice**

Obsah

Úvod	1
Proč potřebujeme etické financování?	4
Co jsou etické finanční instituce?	7
Dosavadní iniciativy v oblasti etického financování v České republice	8
Projekt Evropské etické banky (EEB) a Česká republika	10
Závěry a doporučení	13
Zdroje	14
	15

Úvod

Destabilizace světového politicko-ekonomického systému řadou vzájemně provázaných krizí (polykrizí) v posledním desetiletí ostře navrátila řadu vážných nedostatků v jeho architektuře. Je zjevné, že současné nastavení ekonomiky vede k rapidnímu kolapsu biosféry a ekologických základů lidského života i neustále narůstající masivní sociální nerovnosti. Důsledkem ekonomické nestability je pak krom jiného politická polarizace a narůstající geopolitická napětí a konflikty.

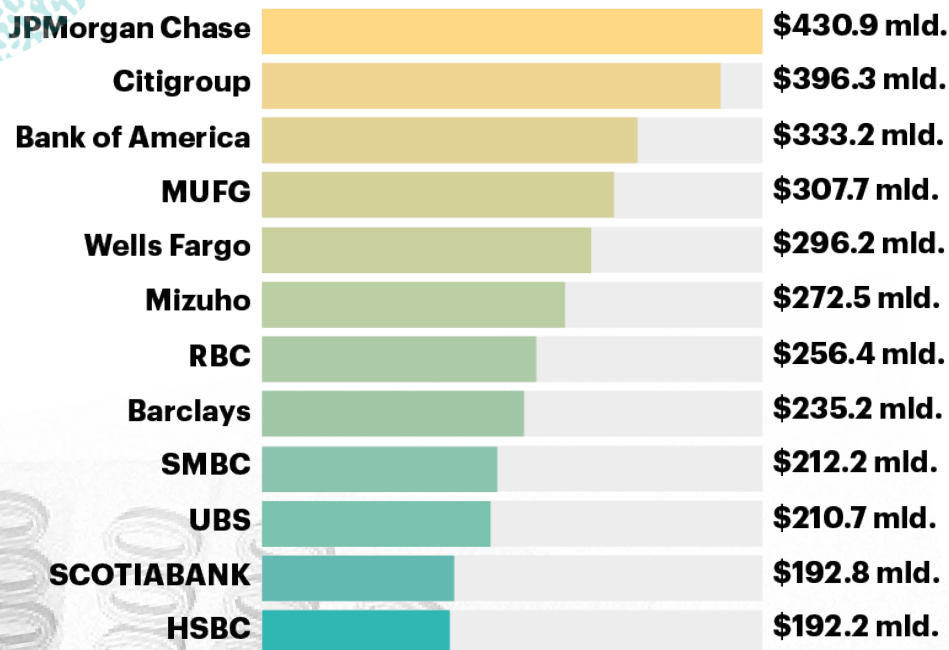
Klíčovým sektorem ekonomiky, v němž se siločáry strukturálních příčin řady problémů sbíhají, je finanční sektor s řadou koordinačních funkcí (řízení investic, rizik) – koncentruje se v něm tak mimořádná ekonomická moc. Velkou řadu strukturálních problémů současného systému, včetně narůstajících nerovností a ekologické krize, jde poté vysledovat k jednomu společnému jmenovateli. Dominantní část soukromého finančního sektoru se především v posledních desetiletích tzv. neoliberální politiky orientovala na krátkodobý finanční zisk, a nikoli na komplexnější kritéria dlouhodobé společensko-ekologické udržitelnosti, soudržnosti, odolnosti a z nich vyplývající celospolečenské priority.

Dosavadní snahy o reformu soukromého finančního sektoru „zevnitř“, například zaváděním takzvaných ESG kritérií (jde o zkratku anglických slov environmental, social a governance, v češtině se [typicky překládá](#) jako zodpovědný a udržitelný přístup k investování a byznysu obecně) do rozhodování, se při zachování orientace na maximalizaci soukromého finančního zisku ukazují být zcela nedostatečné pro řešení strukturálních příčin těchto problémů. Narůstá tak diskuse o tom, jak by v rámci finančního sektoru vypadala důslednější institucionální alternativa. Sociálně-ekologická ekonomie v tomto směru poukazuje na možnou pozitivní roli demokratických finančních institucí. K těm

kromě bank veřejných (mezinárodních, státních či obecních) patří především banky etické (především družstevní).

Tento report se věnuje druhé zmíněné variantě s ohledem na možnosti zavádění etického financování do praxe v České republice. První část shrnuje argumentaci pro potřebnost etických finančních institucí s ohledem na strukturální problémy finančního sektoru a konkrétně České republiky. Část druhá shrnuje, co etické finanční instituce jsou a jaké známe jejich příklady. Část třetí popisuje dosavadní historii etických finančních iniciativ v České republice. Čtvrtá část nakonec stručně představuje aktuální projekt Evropské etické banky (EEB) a možnosti, jak by se do něj mohli zapojit relevantní aktéři z České republiky.

„DIRTY DOZEN” - špinavých 12

graf 1: I navzdory mezinárodním dohodám investovaly soukromé banky od roku 2015 miliardy dolarů do fosilních paliv, destabilizujících světové klima. Zároveň přitom chybí investice do přechodu k čistým zdrojům a energetické infrastruktury.

zdroj: <https://www.ran.org/press-releases/bocc2024/>

Proč potřebujeme etické financování?

Současné nastavení finančního sektoru je příčinou řady provázaných krizí dnešního ekonomického systému, o kterých se dnes stále častěji mluví jako o jedné velké komplexní krizi — tzv. polykrizi.¹ Neudržitelné fungování finančního sektoru lze vystopovat nejméně k přelomu 70. a 80. let, kdy v kontextu systémových změn ve světové ekonomice a obratu k tzv. neoliberální ekonomické politice začaly dominovat soukromé finanční instituce zaměřené na maximalizaci finančního zisku. S deregulací soukromého finančního kapitálu (odbouráváním kapitálových kontrol apod.) v této době započal také proces takzvané financializace, kdy se růst finančních aktiv do značné míry odpojil od růstu reálné ekonomiky.² Proces financializace světové ekonomiky je dnes považován také za jednu příčinu vzniku řady spekulativních bublin, jejichž postupné praskání způsobilo od 80. let řadu finančních krizí, prozatím vyvrcholivší např. splasknutím hypoteční bubliny a následnou celosvětovou recesí po roce 2008.

Přehnaná orientace soukromých finančních institucí na maximalizaci finančního zisku se kromě této nestability projevuje v celé řadě dalších negativních dopadů na společnost i ekosystémy. Jmenujme zde za všechny jen dvě témata, jimž se v Re-setu: platformě pro sociálně-ekologickou transformaci dlouhodobě věnujeme: bydlení a energetiku.

V případě bydlení vedl proces financializace po celém světě především v desetiletí po krizi roku 2008 k nebyvalému růstu cen realitních aktiv. Nadbytečné peníze na globálních finančních trzích byly ve stále větší míře – vzhledem k nedostatku jiných ziskových investic v produktivní ekonomice – investovány do realit. Významným důsledkem tohoto procesu jsou pak rostoucí ceny nemovitostí

i nájmu v soukromém nájemním sektoru a následný nedostatek dostupného bydlení. Podle zprávy McKinsey Global Institute z roku 2021 se tak sice čisté jmění v deseti nejbohatších ekonomikách světa od roku 2000 ztrojnásobilo, více než dvě třetiny však tvoří právě jen rostoucí cena realit. Konkrétně ceny obytných domů se také zhruba ztrojnásobily. Jinak řečeno, velkou část tohoto růstu tvoří „nafukování“ cen realitních aktiv, nikoli růst v reálné ekonomice.³ Výsledkem je mimo jiné narůstající koncentrace vlastnictví bydlení a jeho stále častější využívání jako zdroje renty (na úkor nájemníků a nájemnic).⁴

Podobně negativní dopady mají pokračující investice do fosilních paliv. Navzdory tomu, že existuje robustní shoda na potřebě rychlého útlumu těžby a spalování uhlí, ropy, plynu a urychlení přechodu k obnovitelným zdrojům energie, investovaly hlavní světové banky a investiční fondy od roku 2015 (kdy se na Pařížské klimatické konferenci ustanovil cíl zadržet oteplování planety pod hranici 1,5 až 2 stupně) téměř sedm bilionů dolarů do další těžby fosilních paliv. Téměř polovina z této částky pak mířila do nových produkčních kapacit⁵ – výsledkem nadměrných investic do fosilních paliv je podle vězkumníků takzvaná uhlíková bublina: na finančních trzích existuje víc než trilion dolarů investic, jejichž realizace je neslučitelná s plněním světových cílů pro zachování stabilního klimatu.⁶ Tyto investice jsou významným zdrojem již dnes pozorovaných a každým rokem závažnějších dopadů extrémního počasí, ale také ekonomické setrvačnosti, která drží svět na trajektorii směřující k více než 3 stupňům oteplení s výrazně katastrofičtějšími důsledky.

Paralelním problémem privatizované a financializované energetiky přitom zůstává nedostupnost cen energií pro řadu zákaz-

níků a energetická chudoba.⁷ Právě energetika byla v inflační krizi posledních let rovněž dějištěm významného dobývání renty a přesunu bohatství zdola nahoru.⁸ Druhou stranou těchto investic do problémů je nedostatek investic do řešení: podle empirických studií vykazují malé a střední firmy – které tvoří v Evropské unii 99 % všech firem, vytváří přes polovinu HDP a zaměstnávají dvě třetiny všech pracujících – nedostatek externího financování ve výši cca 400 miliard EUR.⁹ Česká republika patří k zemím, kde je nedostatek financování podle některých odhadů mezi nejhoršími v celé Evropské unii.¹⁰

Výsledkem takového fungování systému je faktický nedostatek investic do infrastruktury a klíčových ekonomických sektorů budoucnosti. Analýza think-tanku Finance Watch z července 2024 varuje, že Evropská unie čelí nadcházející investiční krizi, protože nelze očekávat, že soukromý kapitál zainvestuje víc než třetinu klíčových celoevropských priorit.¹¹ V oblasti transformace energetiky Mezinárodní agentura pro energetiku odhaduje, že investice do obnovitelné energetiky by bylo nutné do roku 2030 pro splnění mezinárodních klimatických cílů téměř ztrojnásobit.¹² Stále větší počet vědců a vědkyň naopak ukazuje, že je krajně nepravděpodobné, aby soukromý kapitál tyto prostředky poskytl, nejsou prý dostatečně rentabilní.¹³ Odborové svazy v energetice i nezávislí analytici zároveň upozorňují na závažný nedostatek financí zejména v oblastech přenosové infrastruktury, která je klíčová pro to, aby byl přechod k obnovitelné energetice technologicky proveditelný a sociálně ušlechtlý z hlediska dostupnosti energie i pracovních míst.¹⁴ Převládajícím přístupem zvláště evropských zemí k mobilizaci kapitálu pro energetickou transformaci je dnes tzv. snižování rizik (*de-risking*), kdy na sebe státy berou rizika investičních projektů a jejich přínosy do značné míry zůstávají v soukromých rukou.¹⁵ Výsledná dynamika podporuje projekty výhodné především pro soukromé investory, které

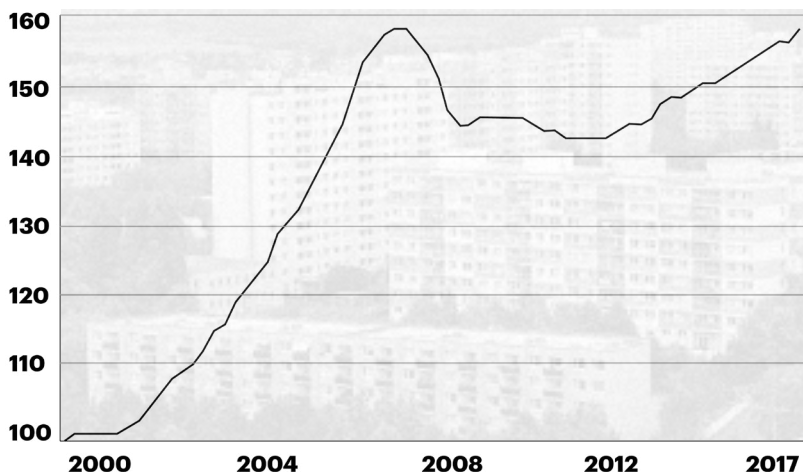
na spotřebitele a místní komunity často dopadají negativně.¹⁶ V oblasti bydlení je podobně problémem, že investice dnes jdou zejména do tzv. investičních bytů na úkor dostupného či přímo nekomerčního (obecního či družstevního) bydlení.¹⁷

Převládajícím přístupem k řešení těchto problémů je dnes využívání ESG kritérií pro rozhodování o investicích. Tato koncepce předpokládá vývoj komplexních metrik s cílem umožnit v rozhodování o investicích uplatnit nejen krátkodobou finanční návratnost, ale i kritéria dlouhodobé „udržitelnosti“. ESG a z nich vycházející hodnocení byla dosud legislativně neukotvená, neregulovaná a určovaná soukromými ratingovými agenturami, u nichž si banky, investiční fondy, či jednotlivé korporace objednávaly hodnocení. Přestože by deklarativně měla toxickou snahu o maximalizaci zisku regulovat, vychází přímo z prostředí soukromého kapitálu: empirická hodnocení výsledků jejich dosavadní praxe odkrývají významné nedostatky. Report think-tanku Common Wealth z roku 2020 se zabýval několika stovkami „etických“ fondů z více než 10 000 investičních fondů ve Velké Británii – závěrem bylo zjištění, že i řada ESG fondů prezentujících se jako „klimaticky zodpovědné“ i nadále investuje do fosilních paliv. A pokud byly investice do fosilních paliv relativně nižší, znamenalo to vyšší vklad do řady jiných problematických sektorů, mj. do investičních realit. Otázkou budoucnosti zůstává, jak tuto situaci změnit nadcházející evropská regulace ESG ratingů. I ta nejtransparentnější certifikace však zjevně nevyřeší ani neochotu soukromého kapitálu investovat do sektorů klíčových pro budoucnost, ani nedostatek sociálních ohledů ve formálně „zelených“ investicích.

Česká republika má v tomto kontextu své specifické nedostatky: podobně jako ve většině dalších zemí střední a východní Evropy vyvedla privatizace bankovního sektoru většinu finančního sektoru do vlastnictví zahraničních bank. Více než 90 %

Global Real House Price Index

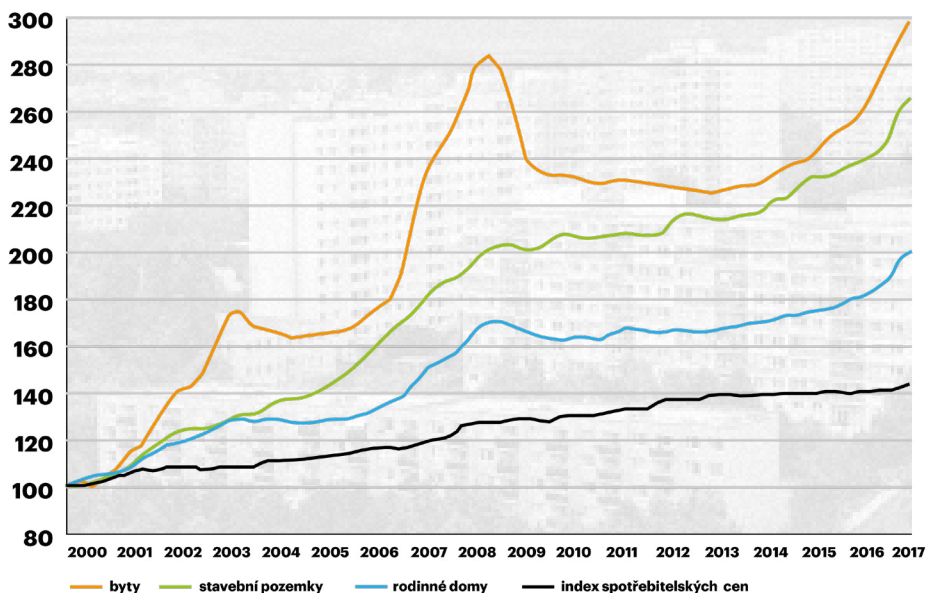
světové trhy s bydlením neustále stoupají vzhůru

zdroj: Global Real House Price Index s využitím informací z Banky pro mezinárodní platby, Evropské centrální banky, Federální rezervní banky v Dallasu, Savills a národních zdrojů

Vývoj cen bytových nemovitostí

(čtvrtletní index, rok 2000 = 100)

zdroj: ČSÚ

graf 2: Financionalizace bydlení tlačí ceny nemovitostí i nájmu vzhůru. Česká situace kopíruje globální trendy, kdy chybí financování dostupného nekomerčního bydlení.

bankovních aktiv je u nás ve vlastnictví zahraničních bank: pro srovnání, v Západní Evropě jde obvykle o 10-20 %. Míra zahraniční kontroly nad finančním sektorem v regionu se tak označuje za světově unikátní a bezprecedentní.¹⁸ Tato vlastnická struktura výrazně přispívá k ekonomické periferizaci regionu a udržování závislého ekonomického modelu charakterizovaného nízkými mzdami, podřízeným postavením v dodavatelských řetězcích západních korporací nebo mimořádným odlivem zisků do zahraničí.¹⁹ Z toho pak vychází zásadní problém sociálně-ekologických iniciativ: komerční banky projekty dostupného bydlení, sociálního podnikání či obecněji družstevnictví nechtějí financovat.

Co jsou etické finanční instituce?

Snahy o etičtější nastavení finančních institucí jsou stejně staré jako nespokojenost s fungováním konvenčních modelů, jejich tradice sahá k družstevním záložnám a příbuzným alternativám rozvíjeným v reakci na rozmach průmyslového kapitalismu již od 19. století. Sektor družstevních bank a úvěrových institucí není ani dnes malý, v Evropě dodnes existují tisíce lokálních družstevních bank a záložen, které mají dohromady přes padesát milionů členů a členek a tvoří zhruba pětinu celého Evropského bankovního sektoru.²¹

O etických finančních institucích můžeme mluvit tam, kde důraz na naplňování společensky a ekologicky příznivých cílů není podřízen finančním cílům (jako v současném paradigmatu ESG), nýbrž tvoří základ instituce na všech úrovních: od vlastnictví přes správní principy až po obchodní strategii. Tam, kde současný toxický model obsahuje neomezené soukromé vlastnictví a maximalizaci finančního zisku akcionářů, navrhuji etické

V kontextu uvedených problémů soukromého finančního sektoru celosvětově narůstá poptávka po posílení přístupů k financování, v rámci kterých by šlo o investicích rozhodovat demokratičtěji a upřednostňovat dlouhodobý celospolečenský prospěch před krátkodobým soukromým ziskem. Již dnes tvoří více než pětinu všech světových aktiv veřejné banky a jeden z alternativních přístupů navrhuje posílení jejich úlohy.²⁰ Druhý z přístupů, jímž se budeme zabývat ve zbytku této publikace, je posílení role etických bank.

finanční instituce družstevní vlastnickou strukturu s důrazem na pozitivní společenské a ekologické cíle ve všech podnikatelských aktivitách. Tyto principy jsou v úzkém vztahu: základem etického financování je princip participace či ekonomické demokracie. Pouze banka, jež patří samotné komunitě, může skutečně sloužit jejím dlouhodobým potřebám. Portfolio banky je díky tomu zakořeněno v reálné ekonomice, a finanční instituce tak důvěrně zná své klienty, jejich potřeby a spojená rizika.

V současnosti existující etické finanční instituce sdružuje na světové úrovni Globální aliance bankovníctví založeného na hodnotách (Global Alliance for Banking on Values, GABV), na úrovni evropské pak Evropská federace etických a alternativních bank (European Federation of Ethical and Alternative Banks and Financiers, FEBEA) a také síť kolem Institutu sociálního bankovníctví (Institute for Social Banking, ISB).²² Podle definice FEBEA mají etické banky „podporovat společenskou

soudržnost, udržitelný rozvoj, rozvoj sociální ekonomiky a sociálního podnikání a pomáhat zvyšovat povědomí veřejnosti o úloze peněz a selhání ekonomiky založené na krátkodobých přístupech a zis-

ku jako jediném cíli, a ztělesňovat k této ekonomice reálnou alternativu“.²³ FEBEA v současnosti sdružuje 29 členských institucí z celé Evropy.²⁴

*Týká se úspor jednotlivých členů kolektivních organizací

zdroj: Eurostat, ResCoop, EURICSE, zpracování EEB

graf 3: Solidární ekonomiky představují v Evropském měřítku významný trh.

Dosavadní iniciativy v oblasti etického financování v České republice

Historie etických finančních institucí v České republice navazuje na prvo-republikovou československou tradici a rozmach úvěrních družstev,²⁵ kterou se, i přes snahy družstevní étos alespoň v některých nově vzniklých záložnách obnovit, po sametové revoluci

nepodařilo znovu úspěšně etablovat.²⁶ Po vstupu ČR do Evropské unie se podmínky pro založení (ale také pro udržení stávajících) malých finančních institucí značně zkomplikovaly, primárně kvůli požadavku na vysoký vstupní kapitál (řádově 35 milionů ko-

run) a souvisejícím vysokým administrativním požadavkům a regulaci ze strany České národní banky (ČNB).²⁷ Myšlenka, že Česká republika potřebuje nějakou etickou finanční instituci, v našich zemích žije s přestávkami přinejmenším posledních sto let: tato kapitola se snaží (bez nároku na úplnost informací) zmapovat pokusy o uvedení takových nápadů do praxe z poslední doby, cca od roku 2010.

Větší část aktivit v oblasti etických financí v České republice v posledních patnácti letech souvisí s činností neziskové organizace Trast pro ekonomiku a společnost.²⁸ Téma etických financí se několikrát diskutovalo na seminářích *Otevřený prostor*, které Trast pořádal, a ze kterých existují záznamy v podobě sborníků. V roce 2011 proběhl seminář na téma *Peníze jinak*,²⁹ v roce 2014 pak byl probírán okruh *Komunitní modely financování*.³⁰ Největší akcí na téma etických financí byla konference *Aby peníze dávaly smysl*, která se konala v září 2013 v Brně.³¹ Jejím cílem bylo iniciovat proces vedoucí ke vzniku etické finanční instituce v České republice a jako první krok prozkoumat možnosti, které by k takovému výsledku mohly vést.

Diskutovaly se v zásadě tři možnosti:³²

- založení domácí etické banky (nejpravděpodobněji ve formě družstevní záložny), případně transformace stávající konvenční instituce,
- založení jiné (nebankovní) entity, která by nějakou formou podporovala etické investice (např.

peer-to-peer forma etického investování),

- domluva s již existující jinou evropskou etickou bankou a založení její pobočky v ČR.

Na konferenci vystoupili představitelé několika etických bank ze zahraničí s jejich inspirací a zkušenostmi (Ugo Biggeri, prezident italské Banca Etica; Malcolm Hayday, zakladatel a bývalý ředitel britské Charity Bank, dnes ředitel střechové evropské organizace Institute for Social Banking; Oscar Kjellberg, bývalý dlouholetý ředitel švédské bezúročné banky JAK či Hans-Florian Hoyer, představitel německé ekologické a sociální banky GLS Bank). Jejich prezentace jsou dosud dostupné online.³³

Z konference o etických financích vyplynulo, že by bylo velmi obtížné, ne-li nemožné, založit banku či družstevní záložnu „na zelené louce“, tedy prostřednictvím žádosti o licenci u ČNB. Důvodem byly především velmi vysoké kapitálové a administrativní požadavky ČNB. Zároveň se bohužel nepodařilo domluvit vstup žádné ze zahraničních etických bank s evropskou licencí na český trh. Diskuse během a po konferenci tedy skončily rozhodnutím soustředit další úsilí na poslední ze tří možností: založení státem nelicencované finanční instituce která nabízí určité spektrum finančních služeb, nemá ale právní statut banky ani družstevní záložny a tedy ani státem pojištěné vklady, a nespadá proto pod dohled ČNB. K této možnosti vznikla pracovní skupina vzešlá z účastníků a účastnic konference, která se setkávala v následujících měsících a připravovala

vznik etického finančního družstva.

Skupina postupně připravila návrh stanov, poslání, etický kodex Etického finančního družstva a věnovala se počátečnímu průzkumu trhu. Původně mělo být družstvo založeno v květnu 2014, cílem mělo být propojení obou stran zájmu o etické financování: etických investorů s volnými prostředky a vhodných projektů s veřejně prospěšným přesahem. Aby se družstvo vyhnulo doзору ČNB, nemohlo by přijímat peníze klientů (investorů), ale mělo být pouze zprostředkující servisní organizací, která vyhledává vhodné etické projekty, vypracovává jejich etický rating (kombinace sociálních a environmentálních kritérií), poskytuje vzory smluv, zprostředkovává setkání investorů a investorek se zástupci a zástupkyněmi projektů a podobně. Takto nastavené stanovy se však, i přes průběžné konzultace s právníky, nepodařilo zaregistrovat

u notáře, který měl dojem, že i představená verze fungování družstva se příliš podobá fungování kampeličky a spadá pod dozor ČNB, bez jejíž licence nelze obdobné družstvo založit.

Kroky podniknuté v následujícím roce měly za cíl překlomit ideu Etického finančního družstva do právní formy spolku ještě méně podobné družstevní záložně, tuto ideu se již ovšem nepodařilo (velmi pravděpodobně z kapacitních důvodů) dotáhnout. Vytvořené dokumenty (návrh stanov družstva, spolku, i související etický kodex atd.) jsou pro zájemce či zájemkyně dostupné u autorky tohoto textu, samotná skupina ale na několik let usnula. Dalším významnějším impulzem tak bylo až setkání s Goranem Jerasem z chorvatského Družstva pro etické financování (ZEF) a projektem Evropské etické banky v září 2023 v Záhřebu.

Projekt Evropské etické banky (EEB) a Česká republika

Příležitostí navázat na dosavadní iniciativy a rozvinout etické finančnictví i v České republice může být projekt EEB v současnosti rozvíjen organizacemi kolem chorvatského Družstva pro etické financování (Zadruga za etično financiranje, ZEF).³⁴ ZEF jako svého času největší družstvo v této východoevropské zemi – strukturálně v řadě ohledů podobné České republice – vzniklo již před více než deseti lety právě se záměrem

založit v Chorvatsku etickou banku. Protože narazilo na záměrné překážky ze strany Chorvatského státu a domácích ekonomických elit, usiluje nyní o vytvoření etické banky na celoevropské úrovni.³⁵

Banka by licenci získala v Litvě, kde jsou licenční podmínky snazší. Litevská centrála by rovněž digitálně zajišťovala většinu základních finančních služeb, podobně jako to dělají dnešní digitální neo-

VOLTE
ZDRAVÍ
NE BYZNIS

banky (dnes nejznámější Revolut). V dalších členských zemích by organizace operovala prostřednictvím partnerů, jejichž rolí by bylo sdružovat místní subjekty solidární ekonomiky a správa úvěrového portfolia pobočky. Tento model vznikl mimo jiné v reakci na neochotu některých již existujících (především) etických bank rozšiřovat svou působnost na celoevropskou úroveň a do zemí, kde dnes etické finanční instituce chybí.

Cílem banky by bylo sdružovat a zároveň dále financovat napříč Evropou rozvoj sociální a solidární ekonomiky a dalších ekonomických iniciativ s pozitivním sociálním a ekologickým dopadem.

Mohlo by jít například o:

- malé a střední firmy, družstevní podniky,
- rostoucí sektor energetických družstev a jiných forem komunitní energetiky,
- bytová družstva a jiné formy dostupného bydlení,
- komunitní finanční instituce,
- odborové svazy,
- obce a obecní podniky.

V České republice se tak nabízí zahájit znovu diskusi o tom, jak by mohla na národní úrovni etická finanční instituce – tentokrát v podobě partnerské instituce EEB – vypadat. Formálními podmínkami partnerství je základní kapitál ve výši 1 000 000 EUR a schopnost připravit a agregovat projekty pro základ úvěrového portfolia. V českém kontextu dává smysl do této diskuse zapojit místní aktéry sociální a solidární ekonomiky, mezi nimiž existuje objektivní poptávka po nových modelech financování.

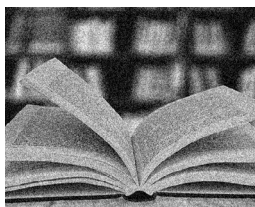
Mohlo by jít například o:

- tradiční družstevní svazy i nové družstevní iniciativy,
- sektor sociálního podnikání,
- energetická družstva a subjekty komunitní energetiky,
- nové formy projektů participativního či sdíleného bydlení,
- odborové svazy.

Vzdělávání a kultura:

vzdělávací instituce,
přístup ke vzdělávání,
tvořivá odvětví, udržitelné
cestování

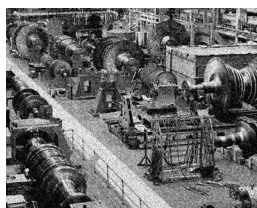
Výroba a průmysl:

přírodní stavitelství,
cirkulární ekonomika,
etické IT služby,
automatizovaná a řemesl-
ná malovýroba, inovace

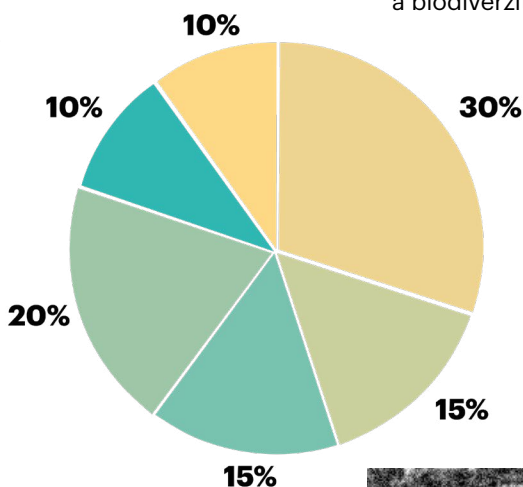
Města a bydlení:

dostupné bydlení,
elektromobilita, veřejné
služby, ochrana přírody
a biodiverzity

Sociální podnikání:

sociální podniky, integrace
znevýhodněných skupin,
zdravotnictví, sport, kvalita
života

Energetika:

komunitní energetika,
akumulace energie,
energetické úspory, řešení
energetické chudoby

Potraviny a zemědělství:

ekologické zemědělství,
udržitelný rybolov, potravi-
nářství, ekologická osiva
a hnojiva, zkracování
dodavatelských řetězců

graf 4: Zamýšlená struktura portfolia budoucí Evropské etické banky

zdroj: EEB

Závěry a doporučení

Příznivé východisko z provázaných krizí současného světa je nepředstavitelné bez zásadních strukturálních změn ve finančním sektoru ekonomiky. Tyto změny musí jít daleko za řešení dnes navrhovaná mainstreamem samotného finančního sektoru (tzv. ESG paradigma). Nejrealističtější cestou je v tomto kontextu rozvoj sítě pro budoucí integraci v rámci partnerství s EEB. Rozvoj etických finančních institucí může být důležitou součástí širší strategie úsilí o změnu.

V českém kontextu by taková iniciativa mohla sehrát obzvlášť zásadní úlohu v překonávání struktur ekonomické závislosti spojených s drtivou převahou zahraničního vlastnictví bank. V reálné ekonomice by zároveň mohla přispět k rychlejšímu rozvoji místních institucí lokální ekonomiky a ekonomické demokracie (např. energetická družstva) a propojit ekologickou transformaci ekonomiky se silným sociálním rozměrem a bezprostředními materiálními benefity. Takovým způsobem lze také efektivně čelit nedostatkům dosavadní implementace evropských ekologických politik. Organizační, znalostní i finanční překážky pro takovou iniciativu však ve světle selhání dosavadních pokusů nelze podceňovat.

Na závěr proto formulujeme několik doporučení pro další postup:

- zahájit širokou diskusi v prostředí sociální a solidární ekonomiky o potřebách financování a možnostech řešení,
- studovat úspěšné příklady etických finančních institucí v zahraničí a poučit se z jejich správních modelů a ekonomických strategií,
- zmapovat potřeby a plány potenciálních partnerů do budoucna a provést studii proveditelnosti pro zakládání partnerské instituce,
- sdružovat budoucí partnery a klást přitom důraz na bezprostřední přínosy spolupráce nezávislé na budoucím úspěchu projektu EEB,
- dále cílevědomě rozvíjet ekosystém sociální a solidární ekonomiky v České republice tak, aby růst jeho objemu, soudržnosti a know-how budoucí zakládání partnerské instituce usnadňoval.

- 1 ALBERT, Michael J, 2024. Navigating the Polycrisis. B.m.: MIT Press. ISBN 9780262547758.
- 2 <https://www.tni.org/en/publication/finance>
- 3 <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/the-rise-and-rise-of-the-global-balance-sheet-how-productively-are-we-using-our-wealth>
- 4 CHRISTOPHERS, Brett, 2022. RENTIER CAPITALISM : who owns the economy, and who pays for it?. S.L.: Verso Books. ISBN 9781788739757.
- 5 https://www.bankingonclimatechaos.org/wp-content/uploads/2024/07/BOCC_2024_vF3.pdf
- 6 <https://www.nature.com/articles/s41558-022-01356-y>
- 7 https://www.epsu.org/sites/default/files/article/files/Going%20Public_EPSU-PSIRU%20Report%202019%20-%20EN.pdf
- 8 https://re-set.cz/download/2022/reset_loupez_ONLINE_UP1.pdf
- 9 https://www.allianz.com/en/economic_research/insights/publications/specials_fmo/EuropeanSMEs_09042019.html
- 10 https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/75457/RSC_2023_07.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 11 <https://www.finance-watch.org/wp-content/uploads/2024/07/Europes-coming-investment-crisis.pdf>
- 12 https://iea.blob.core.windows.net/assets/4d93d947-c78a-47a9-b223-603e6c3fc7d8/NetZeroRoadmap_AGlobalPathwaytoKeepthe1.5CGoalinReach-2023Update.pdf
- 13 CHRISTOPHERS, Brett, 2024. The Price is Wrong. B.m.: Verso Books. ISBN 9781804292303.
- 14 <https://www.tuedglobal.org/working-papers/preparing-a-public-pathway>
- 15 <https://ideas.repec.org/p/osf/socarx/hpbj2.html>
- 16 <https://www.tni.org/en/publication/green-multinationals-exposed>
- 17 <https://arnika.org/analyza-bytove-situace-v-praze-co-stoji-za-krizi-bydleni-a-jaka-jsou-reseni>
- 18 <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01603477.2018.1431792>
- 19 ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona, 2015. Jak jsme se stali kolonií. B.m.: Rybka Publishers. ISBN 9788087950173.
- 20 <https://www.tni.org/en/publication/public-finance-for-the-future-we-want>
- 21 <https://longreads.tni.org/stateofpower/banking-on-alternatives>
- 22 <https://www.social-banking.org/network/#sustainablefinanceuniverse>
- 23 <https://febea.org/ethical-finance/>
- 24 <https://febea.org/ethical-finance/members-profiles/>
- 25 <https://www.glopolis.org/site/assets/files/1231/druzstevnictvi-nepatri-do-historie.pdf>
- 26 [https://www.thinktank.cz/dok/sborniky-ze-seminare-otevreny-prostor/sbornik-ze-seminare-penize-jinak/ \(viz str. 9-11, příspěvek Jaromíra Hoška\)](https://www.thinktank.cz/dok/sborniky-ze-seminare-otevreny-prostor/sbornik-ze-seminare-penize-jinak/ (viz str. 9-11, příspěvek Jaromíra Hoška))
- 27 [https://www.etickefinance.cz/media/ \(prezentace Jaromíra Hoška\)](https://www.etickefinance.cz/media/ (prezentace Jaromíra Hoška))
- 28 <https://www.thinktank.cz/>
- 29 <https://www.thinktank.cz/dok/sborniky-ze-seminare-otevreny-prostor/sbornik-ze-seminare-penize-jinak/>
- 30 <https://www.thinktank.cz/dok/sborniky-ze-seminare-otevreny-prostor/sbornik-ze-seminare-komunitni-modely-financovani-2014/>
- 31 <https://www.etickefinance.cz/o-konferenci/>
- 32 <https://www.etickefinance.cz/program/>
- 33 <https://www.etickefinance.cz/media/>
- 34 <https://www.zef.hr/>
- 35 <https://denikalarm.cz/2024/02/aby-banka-byla-eticka-mela-by-investovat-pouze-do-projektu-prospernych-pro-komunitu/>

O Re-setu

Re-set: Platforma pro sociálně-ekologickou transformaci je organizace, která (výzkumem, vzděláváním a organizováním) podporuje snahy směřující k novému hospodářskému modelu, který bude založený na spolupráci místo konkurence, péči místo vykořisťování a demokratických formách vlastnictví. Podporujeme sociální hnutí a iniciativy zdola, usilující o rozmanité změny k lepšímu ve všech oblastech života. Pomáháme lidem se organizovat a společně hledat a prosazovat cesty k dobrému životu pro všechny.

Text

Redakční práce

Korektura

Grafika a sazba

Použité fotografie

Josef Patočka, Eva Fraňková

Barbora Bakošová

Jiří Šimčík

Kateřina Holá

archiv organizace re-set

První vydání.

ISBN: 978-80-909229-3-8

Za podklady ke kapitole "dosavadní iniciativy v oblasti etického financování v České republice" děkujeme Nadě Johanisové a Stanislavu Kutáčkovi.

re→set

Publikaci **Peníze pro budoucnost: cesty k etickému financování v České republice** vydal Re-set: Platforma pro sociálně-ekologickou transformaci v roce 2024.

www.re-set.cz

info@re-set.cz

Tenhle systém potřebuje Re-set. Pojďme ho udělat společně! Podpořte naši práci svým darem

<https://www.darujme.cz/projekt/1203521>

Publikace vznikla díky podpoře Heinrich Boell Stiftung Praha.

HEINRICH BÖLL STIFTUNG

